

Sjóverjan vandasjógvi

Oddagrein

TEY mongu stóru málini, sum eru frammi í almenna orðaskiftinum bæði í fjølmiðlunum og á tingi í hesum døgum, hava heilt lagt lok á eitt annað stórmál, sum annars hevur átti stóran part av orðaskiftinum her á landi í longri tíð.

NÝGGJ fólkskúla, tippingartænasta, Gekkurin, oljuráðstevna, Skotlandssigling og mong onnur mál hava fingið okkum at „gloyma“ málið um Nólsoyar Páll.

VIT ætla ikki her at triva í aftur tjakið um ábyrgd og skomm í hesum máli men heldur nema við tann meira grundleggjandi spurningin, sum eisini ein av okkara lesarum tók upp í blaðnum í gjár. Har skrivur Malmberg Olsen sera skilagott um sjóverjuna undir Føroyum og ávarar um teir vandar, ið lúra, um vit ikki fáa annað skip fyri Nólsoyar Páll - og so harnast hann eisini um ætlanin hjá donsku sjóverjunum at minka um tess virksema við Føroyar.

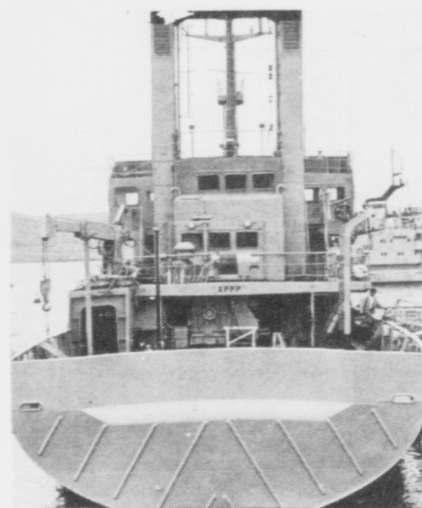
Í HESUM sama viðfangi verður nomið við syrgiligu vanlukkurarnar við Ísland nú um dagarnar, har fleiri mans sjólóust.

TAÐ er bæði rimuligt og rætt at taka henda spurning upp nú, og skal lesarabrevskrivarin hava rós fyri at hava nomið við hetta álvarsmál, sum var um at fara í gloymskunnar hav.

SPURNINGUR okkara til landsstýrið er tí: er tað ikki ábyrdarlest ikki at hava fingið annað skip fyri Ólav Halga/Nólsoyar Páll? Er tað ikki ov seint at sanna hetta, tá skaðin er hendur. Her hugsa vit so fyrst og fremst um mannalív, men hin skaðin er sjálvandi eisini álvarsligur, og hann er tann ólógliga veiða, sum fer fram, nú eftirlitið er so nógv skert.

EIN annar spurningur til myndugleikarnar er: hvat hava tit gjørt fyri at kunna tykkum um ætlanin hjá donsku stjórnini at skerja sjóverjuna við Føroyar? Um so er, at henda frálíka tænasta, sum hevur alt rós uppiborið, skal skerjast so ella so, tá má onkur klokka hava ringt í Tinganesi - ella hvat!

EIN skerð feroysk sjóverja saman við eini skerdari danskari sjóverju má fáa avleiðingar fyri hetta so týðandi ókið, sum sjóverjan er. Og vit fara saman við lesarabrevskrivaranum í blaðnum í gjár at heita á landsstýrið um at taka hetta mál upp og gera nakað við tað - áðrenn ov seint er.

Sosialurin

Í Tað nýtist ikki vera ringt

- Tað er skeivt av Javnaðarflokkinum at taka støðu í forhold til skattauppskotið, bert tí tað kemur frá Fólkaplokkinum, skrivur Sverre Midjord

Eftir mínari meting er

skattauppskotið hjá landsstýrismanninum Annfinni Kallsberg, ikki sum formaður okkara vil vera við, ein krígsavbjóðing, heldur meti eg tað vera eina innbjóðing til eina djuptgangandi viðgerð av okkara fyrri at brúka orðini hjá Vilhelmi Johannessen í Sosialinum nr. 43. »Høpisleysa, ruduleika-kenda og flókta skattapolitikkur«.

Hetta er tann kaldi veruleikin um færa skattapolitikkur, sum eisini okkara flokkur hevur verið við at fremja. At so nú landsstýrismadurin tekur viðurskiptini hjá okkara fiskimonum fram um annað, tað er bara at frøst um. Men tað er samstundis bert ein partur av heildini.

Men at okkara fiskimenn verða tiknir fyrst er einki at siga til, tí teir eru grundarlagið undir okkara samfelag. Ein onnur orsök er, at teir av okkara fiskimonum, sum eru farnir í onnur lond at arbeiða, tað er orsakað av teimum sersømdum, sum hesin partur av okkara fólki fær aðrastaðni, tað er ein orsök, at teir flyta av landinum, og harvið bliva okkara fiskimenn, sum eru serfrøðingar á sínum øki. Mótspeklar til teir, sum menna okkara fiskifer, og harvið stuðla teir okkara mótsømdummonnum á sølu-

liðinum.

Tað er væl eingin, sum vil siga, at vit ikki eru bundnir at okkara fiskivinnu og tað hon gevur til landshúshald. Tí er tað beint at taka hesi viðurskiptini fyrst, uttan at gloyma at onnur fylgja, tí veruleikin er tann, at skattaviðurskiptini er orsøkin til, at okkara unga fólk flytur. Tey verða fá, sum verða at bera kyndilin viðari, tí eigur nakað at vera gjørt fyri at venda gongdini, men vit gera tað ikki bara við at broyta okkara skattaskipan. Hon skal broytast, men vit mugu ganga nógv longri, helst so langt, at vit skipa fyrri einari iskoytisættan fyri fiskaprisin, soleiðis at fiskurin ikki verður fluttur av landinum men verður landaður til virkingar, tí vit skulu øll vera her, og tað má eisini skapast grundarlag fyri verkafólkunum á landi. Verður ein broyting framd, sum vil skapa meira arbeiði á landi, og vit somuleiðis fáa eina skattaskipan, sum fremur rættvísi, so verður aftur livandi her á landi.

Tað kann vera, at skattauppskotið hjá Annfinni Kallsberg soleiðis sum fjølmiðlarnir hava borið tað fram, virkar, sum um ætlanin er at seta kilar ímillum. Eg haldi ikki, tað er ætlanin, tí tað tenir ongum endamáli. Hvussu hesi mál skulu

loysast fær ein ikki at vita, fyrr enn málið verður framlagt. Tí er tað skeivt av Javnaðarflokkinum at taka støðu í forhold, bert tí at uppskotið kemur frá Fólkaplokkinum, og vit eiga ikki at geva okkara við ella mótmæli, fyrr enn málið er búið. Heldur eigur flokkurin at fáa øll skattaviðurskipti viðgjørð sum eina heild.

Vit eiga frá Javnaðarflokksins síðu at tryggja okkum, at vit hava okkara fiskimenn eins og arbeiðsfólkið á landi við okkum. Vit skulu tryggja, at eisini okkara verkafólk verða viðgjørð á sama støði, soleiðis at vit fáa eina skattaskipan, sum er rættvísi og gevur skattgjalðaranum meira til egið brúk, enn tey hava í dag, tí skal flokkurin fyrireika seg til uppskotið og royna at koma við teimum broytingum, sum vit meta skulu gerast.

Javnaðarflokkurin er ein fiskimanna- og arbeiðaraflokkur og virkar sum ein slukur.

Tað at Fólkaplokkurin kemur við einum uppskoti er bara gott, tí tað er einki dulmál, at okkara flokkur í landstýrissamstarvi við fólkaplokkin hevur framt nógvir sosialar lógir, Føroya fólki at gagni.

Eg eri samdur við Hans M. Hansen úr Nólsoy, at tað

er undrunarvert, at ein høggravendur flokkur skilir trupulleikarnar betur, enn ein javnaðarflokkur. Tað kann væl vera, at hetta tykist so. Um so er, so er tað bara gott, vit eiga ikki at umhugsa støðu okkara til flokkin av hesum, men heldur innanflokks gera støðuna upp og ávirka soleiðis, at flokksins aðalmál vera rokkin. Tað er Fólkaplokkurin og teir borgarlugu nú hava buktina og báðar endarnar er væl einki dulmál, og orsøkin er tann, at vit góvu teimum møguleikan. Tó eiga vit ikki at berjast ímóti, um eitt uppskot kemur av hesum slag, men heldur gera okkara ávirkan. Vit eiga at geva okkara fólka valdu umboðum boð um at viðgera hetta málið við einum positivum vilja, tað tenir flokkinum best.

Sverre Midjord

Viðmerking

Sømd?

Í 1942 skrivur Valdemar Poulsen, hárskeri - seinni kendur høvundur - lögtinginum bræv og biður um, at Sverre Patursson rithøvundur fær árliga samsýning fyri skrivningu sína.

Løgtingið tekur væl við skrivningu og samtykkir, at Sverre Paturssyni og A. Degn verður veittur sømdarpeningur á fjggjarlógini, 600 kr. um árið.

Soleiðis kom henda skipan í Fyrirmyndin var útlendsk, sum rimuligt er. Í øllum Norðurlöndum hevði hon verið sjálvsøgd í mong, mong ár, áðrenn hon kom til okkara.

Og skiparin varð víðkað, so at siga á um ár. Í 1943 kom J. H. O. Djurhuus, skald, aftrat - í 1946 vóru harumframt Hans A. Djurhuus og Mikkjál á Ryggi; í 1947: Rasmus Rasmussen og Niels Kruse, listarmálarin.

Tá ið Rikard Long í 1950 verður landsstýrismadur, verður skipanin - nú nevnd sømdarpeningur til skald og listarfólk - heilt nógv útbygd. Á lögtingsfjggjarlógini 1952/53 eru: Sverre Patursson, Mikkjál á Ryggi, Rasmus Rasmussen, Niels Kruse, R. K. Rasmussen hvør við 1200 kr. um árið - og so: Olivar á Ryggi, Hans J. Ejdesgaard, Poul F. Joensen, Hans J. Jacobsen (Heðin Brú), Martin Joensen, Sámal Joensen Mikines, Janus Kamban, William Heinesen, Richard Thomsen, hvør við 800 kr. um árið.

Nú - 45 ár seinni - verða sømdargávur latnar: Hanusi Andreassen, Regini Dahl, Hans J. Glerfoss, Jens Paula Heinesen, Zachariasi Heinesen, Bárði Jákupssyni, Friðmodi Joensen, Robert Joensen, Janusi Kamban, Eyvindi Mohr, Róa Paturssyni,

Tróndi Paturssyni, Ola Petersen, Ingálvi av Reyni.

Tað vil altíð vera ymiskt, sum vit meta um úrvalið...tí vita: tað kundi verið øðrvísi, tað kundi verið onnur. So er í stórum londum og upp aftur verri í smáum - og hugsi her um óvund og smásinni. Men læra vit okkum ikki at liva við hesum - sum eitt nú íslendingar duga - so verður so mangt her í landinum, ið fer fyri bakka, og sum annars átti at borið til.

Teir vistu, hvat ið teir gjørdur, lögtingsmennir í 1942. Teir vóru eisini málsliga so mikið væl útbornir, at teir vóru førir fyri at geva nýggjum hugtøkum navn - men sum Poul Petersen, J. Patursson, Louis Zachariassen, P. M. Dam, A. Samuelsen. Ikki var tað av tilvild, at tann avsetti peningur hvørki bar heiti av lón ella samsýning - men var sømdarpeningur, teiðurspeningur, sum ikki varð skattaður.

Lögtingsmenn tá kendu jú eisini til at seta pening

av til ávís mentanarlig til-tøk. T.d. læt lögtingið í 1936 J. H. O. Djurhuus samsýning at halda á við síni Odysseustýðing, og Chr. Matras styrk at granska feroyskt mál. Hetta nevndu teir tað, tað var: lón, styrk, samsýning. Men ikki sømdarpening.

Teir vóru skilamenn, lögtingsmennir í 1942 - og ikki vundu teir sømdarpening (seinni nevnd sømdargáva) og starvsløn saman í ein ellubita. Teir vistu, at hetta var, og skuldi vera, hvør sitt.

Hvat mundu teir ikki sagt um tann ósømliga tanka, teir neyván høvdu megnad at hugsað: fyrst at ræna sømdarpening, og so at brúka hann um aftur - men nú sum starvsløn?

Hetta ljóðar eisini alt sum ein stór misskiljing?

Orðið sømd er tó ikki strikað úr orðabókini.

Heðin M. Klein